

Düşünce

Şehri KARACÖŞKÜN

SOSYAL HAYATTA KADIN

“Kadın şöyle veya böyle, özellikle içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel yapısına ve geleneklerine göre sosyal hayatında bütünüyle dışında kalamayacaktır. O halde, sosyal hayatın içinde olduğunda, iffet; ahlak ve vakarını koruyabilmesi gerekir; câzibesini sergileyerek en azından kimi art niyetli kimselerin yanlış davranış ve düşüncelerine meydan vermesi, Müslüman bir kadına yakışmaz.”

Kur’ân - ı Kerim’de, genel olarak kadınların sosyal hayatın bütünüyle dışında olmaları anlamında bir emir ve yönlendirme söz konusu olmayıp, daha çok ağır başlı davranma, erkeklerle vakarlı bir şekilde konuşma, kuşku uyandıracak hareketlerden kaçınma ve gereksiz yere ortalıkta dolaşmama noktasında emir ve yönlendirmeler mevcuttur.¹ Kadınlar, açılıp saçılarak câzibelerini sergilememeleri ve iffetlerini korumaları şartıyla, şartları gereği ev haricinde çalışabilir, alışveriş yapabilirler. Bu, kadınlar için mutlak bir sorumluluk arz etmeyip, gereğinde sosyal ve ekonomik şartlara göre kadının kullanabileceği bir ruhsattır. Eğer kadın mutlak surette çalışmayı arzu etmiyorsa ve evinde görev ve sorumluluklarına dikkat ediyorsa, onun ve çocuklarının geçimini sağlamak kocasının görevidir. Yani kadının çalışarak ailenin gelişimine katkıda bulunması bir zorunluluk değil, bütünüyle kişinin tercihi ve eşinin rızasına bağlıdır.

Ama eğer kadın bir şekilde, aldığı eğitim, bilgi birikimi ve yeteneği doğrultusunda, aileyi ihmal etmeyecek şekilde aktif olarak sosyal hayatın içinde bulunma arzusunda olur ve eşyle bu konuda anlaşır, özellikle günümüzün sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumu onun çalışmasında gözetmesi gereken hususlara elverdiği ölçüde buna engel olmak gerekli değildir.

Hiç şüphesiz dikkat edilmesi gereken, esasen erkekler içinde geçerli olmak üzere, kendi hassasiyetlerine uygun, iffet ve ahlakına zarar vermeyecek, fitneye yol açmayacak bir ortamda sosyal aktivitede bulunmaktır. Bu aktivite, ister ekonomik amaçlı, isterse sosyo-kültürel amaçlı olabilir.

Kadınların örtünme emirleri de, zaten onların sosyal hayata katılmalarıyla bağlantılı bir emirdir. Çünkü kadının evinde örtünmesi için bir emir yoktur. Kadın şöyle veya böyle, özellikle içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel yapısına ve geleneklerine göre sosyal ha-

yatında bütünüyle dışında kalamayacaktır. O halde, sosyal hayatın içinde olduğunda, iffet; ahlak ve vakarını koruyabilmesi gerekir; câzibesini sergileyerek en azından kimi art niyetli kimselerin yanlış davranış ve düşüncelerine meydan vermesi, Müslüman bir kadına yakışmaz. Burada hemen şunu da belirtmek gerekir. İffet, ahlak ve namusunu koruma noktasında Müslüman erkekler de, en az Müslüman kadınlar kadar sorumludurlar. Geleneksel anlayıştaki, erkeği hoş görüp, kadını suçlayan, yargılayan, hatta cezalandıran anlayış, İslâm gerçeği ile asla örtüşmez. Allah katında üstünlük, farklılık ancak takvâ ile olur. Eğer bir konuda kadın daha bilgili ve yetenekli ise, elbette o konuda toplum için, insanlık için o kadının katkısı, sırf cinsiyetinden dolayı geri plana atılamaz. Bu konuda Hz. Peygamber ve sahabe hayatında sayısız örnek vardır. Ben bunlardan, birini örnek olarak vermek istiyorum. Olay Hz. Ömer’in halifelîği döneminde geçer. Hz. Ömer bir gün hutbe okurken şunları söyler:

“Kadınlara mehir verirken aşırı gitmeyin. Eğer onlara çok mehir vermek dünyada hayır ve Allah katında takva göstergesi olsaydı, bunu sizin en üstünüz olan Hz. Peygamber yapardı. O ise, ne kadınlarına ve ne de kızlarına on iki ukiyeden fazla mehir yapmadı...”

O sırada bir kadın kalkıp şunları söyledi:

“Ey Ömer, Allah bize veriyor, sen ise bize haram kılıyorsun. Yüce Allah kitabında şöyle buyurmuyor mu: ‘O kadınlardan birine kantar kantar mehir vermiş de olsanız (boşama durumunda) ondan hiçbir şey almayın.’”

Kadının bu sözleri üzerine başını öne eğen Hz. Ömer, şunları söyledi:

“Kadın doğru söyledi, Ömer yanıldı. Ey Ömer, bütün insanlar senden daha anlayışlı!”³

Bu örnek olaydan daha açıklayıcı bir şey olamaz. Koskoca devlet başkanı, halife Hz. Ömer, Müslümanlara hitap ederken, kadınlar evlerinde değiller, onlar da erkekler gibi onu dinlemekte ve onun yanlışı olduğunda onu eleştirmek suretiyle ona müdahale edebilmekteler. Burada özellikle birkaç noktaya dikkatinizi çekmek ve bazı çıkarımlarda bulunmak istiyorum.

Birincisi, o dönemde kadın sosyal hayatın dışında değil, bir şekilde içindedir. Yani o gün o günün şartlarına göre, bugün de bugünün şartlarına göre kadın sosyal hayata katılabilir.

İkincisi, kadın ne sırf kadın

olduğu için, susup geriye çekilmesi gereken bir kişi, ne de sırf kadın olduğu için öne çıkarılıp, önemsiz de olsa fikri alınan bir varlıktır. Yani cinsiyet rolü, kadının bilgisi, yeteneği v.b. konuların önüne geçmediği gibi, onu sırf cinsiyeti nedeniyle geri plana itmemektedir.

Üçüncü olarak da, ikinci hususla bağlantılı olarak, insanı değerli, önemli, görüşleri dikkate alınan ve yapabileceği her işte zorla geri plana itilmemesini sağlayan şey, onun sahip olduğu ilmi donanımdır.

O halde, kadınlar eğer bu şekilde ve bireysel, ailevî ve sosyal şartlar el veriyorsa, sosyal hayata pek çok alanda katılıp katkı sağlayabilme hakkına sahiptirler. Bunu yapabilmeleri için, iki konuya hassasiyet göstermeleri gerekir. Birincisi sosyal hayata katıldığında edebi, vakarı ve ahlakî nitelikleriyle işini yapmak ve ailesini, özellikle çocuklarını büyütme ve eğitme noktasında ihmal etmemektir.

Sonuç olarak İslâm kadına sayısız haklar tanınmış ve bunu yaparken onu incitmeme-yi ve psiko-fizyolojik yapısını göz ardı etmemeyi gözetmiştir. Bu çerçevede kadın, durum ve şartlara göre, Müslüman olarak gözetmesi gereken sınırlar içerisinde, sahip olduğu her hakkı, öncelikle Allah rızasını gözeterek kullanılabilir.

Dipnot

- 1 Bkz. Özdeş, Talip, *Kur'an ve Cinsiyet Ayrımılığı*, ss. 153-169, Fecr Yayınevi, 2008.
- 2 4/Nisâ, 20.
- 3 Kurtubî, *el-Câmi'*, V, s. 99.